

УДК - 088
3-41

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету

Серія:

Економічні науки

Заснований у 2000 р.

Випуск 13

Поверніть книгу не пізніше зазначеного терміну

		346683		

ПВФ «Схід вантаж»

Черкаси

2005

ЧИТАЛЬНИЙ
ЗАЛ

НАВЧАЛЬНИЙ
ФОНД

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ

<i>Хомяков В.І., Вяткіна Т.Г.</i> Управління енергоємністю промислового комплексу (досвід США).....	3
<i>Хомяков В.І., Познякова І.В.</i> Аналіз ключових показників у перехідній економіці.....	12
<i>Біла С.О.</i> Фірма та комерційний розрахунок: теоретико-методологічний аспект.....	17
<i>Масловська Л.Ц.</i> Управлінські аспекти еколого-економічної безпеки.....	22
<i>Хомяков В.І., Кошеленко С.В.</i> Динаміка структури оборотних коштів у промисловості.....	26
<i>Лінник Є.С., Лотова Г.М., Одінцова Т.М.</i> Проблема відображення впливу інфляції на оцінку статей фінансової звітності.....	33
<i>Ткаченко Є.А.</i> Екологічні напрямки розвитку економіки країн в сучасних умовах.....	40
<i>Снитюк О.І., Рогожнікова Н.В.</i> Банківська система України: стан, проблеми капіталізації.....	47
<i>Кононенко Ю.С.</i> Реформування адміністративно-правової системи в пострадянських країнах і права людини.....	52
<i>Пена Т.А., Лищук А.І.</i> Роль і значення інноваційно-інвестиційної діяльності в економіці України.....	56
<i>Колодізєва Т.О., Руденко Г.Р.</i> Проблеми визначення ефективності логістичної діяльності підприємств України.....	59
<i>Шебаніна О.В.</i> Ціноутворення на сільськогосподарську продукцію потребує удосконалення.....	62
<i>Шпильовий В.А.</i> Місце і роль харчової промисловості в забрудненні навколишнього природного середовища.....	66
<i>Хотькіна О.Р.</i> Тенденції показників зайнятості жіночого населення (регіональний аспект).....	71
<i>Яценко М.В.</i> Розвиток промислового птахівництва як основа ефективного забезпечення м'ясопродуктами населення України.....	74
<i>Шпак Ю.В.</i> Розвиток зовнішньоекономічної діяльності в харчовій промисловості Черкащини.....	80

<i>Ходирєва А.Є.</i> Зарубіжний досвід організації міського господарського комплексу: регіональний аспект.....	84
<i>Богданова О.О.</i> Основи узгодження бюджетної та грошово-кредитної політики в Україні.....	88
<i>Любченко О.М.</i> Зміцнення експортного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності продукції.....	94
<i>Фащєвська О.М.</i> Шляхи удосконалення територіальної організації промисловості в контексті державної політики соціально-економічного розвитку регіонів.....	99
<i>Прямухіна Н.В.</i> Етапи реструктуризації підприємств м'ясної промисловості.....	104
<i>Шевченко А.М.</i> Нові аспекти управління капіталом на світовому валютному ринку FOREX.....	107
<i>Смєсова В.Л.</i> Амортизаційна політика в Україні та її вплив на інтенсифікацію нарощення інвестиційного потенціалу держави.....	113
<i>Костючик Н.В.</i> Моделі входження транснаціональних корпорацій на іноземні ринки: порівняльний аналіз.....	117
<i>Кошулько О.П.</i> Проблема безробіття в Черкаському регіоні.....	120
<i>Бурковська А.В.</i> Ринок аграрної продукції повинен регулюватися державою.....	125
<i>Горбачов В.С.</i> Що заважає ефективній реалізації вітчизняної винопродукції і як виправити існуючу на ринку ситуацію.....	128

ФІНАНСИ, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ

<i>Яценко О.В.</i> Організаційні аспекти фінансового забезпечення регіонального розвитку сільськогосподарського виробництва.....	131
<i>Петкова Л.О.</i> Напрями збільшення фінансових ресурсів регіонів.....	139
<i>Лютова Г.М., Гончаренко О.О., Пастернак Я.П.</i> Особливості обліку операцій в іноземній валюті.....	143
<i>Ткаченко Н.В.</i> Технології продажу страхових послуг.....	149
<i>Танцюра О.А.</i> Роль финансов в формировании и функционировании специальных (свободных) экономических зон.....	154
<i>Лисенко Н.М.</i> Обліково-аналітичні проблеми та механізми реструктуризації простроченої дебіторської заборгованості підприємств комунального господарства.....	159
<i>Мігус І.П.</i> Джерела збільшення оборотних коштів підприємств різних форм власності.....	164

<i>Лукашев С.В.</i> Особливості формування організаційних форм венчурної інноваційної діяльності.....	169
<i>Скічко О.І.</i> Нова орієнтація розвитку економіки: стратегія, підходи, тактика.....	173
<i>Гоголь Т.А.</i> Проблеми розвитку екологічного аудиту в Україні.....	176
<i>Гриліцька А.В.</i> Сучасні гроші як інструмент відносин між учасниками ринку.....	181
<i>Нагайчук Н.Г.</i> Правове регулювання медичного страхування.....	184
<i>Патошина Г.М.</i> Демпінг та його вплив на конкурентоспроможність гірничо-металургійного комплексу України.....	188
<i>Філіппова Л.Д.</i> Визначення строку корисної експлуатації і переоцінка основних засобів.....	194
<i>Бразілій Н.М.</i> Проблеми обліку нематеріальних активів у вітчизняній практиці..	197
<i>Іоненко К.В.</i> Стратегічні напрями удосконалення використання фінансових ресурсів регіону.....	202
<i>Бутенко О.І.</i> Суть та значення регіональної диверсифікації сфери банківських послуг в умовах глобалізації.....	209

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПЛАНУВАННЯ

<i>Шарапов В.М., Шарапова Е.В., Чудаєва И.Б., Куницкая Л.Г.</i> Технології управління соціальними системами. Организация работ.....	217
<i>Шарапов В.М., Шарапова Е.В., Чудаєва И.Б., Куницкая Л.Г.</i> Технології управління соціальними системами. Планирование.....	221
<i>Качала Т.М., Andrzej Limański.</i> Організаційно-економічні основи регіональної інвестиційно-інноваційної політики.....	226
<i>Куценко В.І., Янковська Л.А.</i> Модернізація системи оплати праці в соціальній сфері.....	232
<i>Салига С.Я., Яришко О.В.</i> Стратегії управління пристосовані до навчального закладу.....	239
<i>Мельникова К.В.</i> Взаємозв'язок маркетингу і логістики в інноваційній діяльності підприємства.....	245
<i>Карлова О.А.</i> Вплив генезису на конкурентоспроможність міст.....	249
<i>Грабовецький Б.Є.</i> Маркетинг нововведень наукоємних виробництв.....	252
<i>Шпильова В.О.</i> Формування ефективною демоекологічної політики як основи демоекологічного менеджменту.....	256
<i>Левицька С.О.</i> Основи автоматизованої системи обліку діяльності неприбуткових організацій.....	260
<i>Шпак Л.О.</i> Організаційно-економічні основи ефективного управління просуванням товарів.....	269

<i>Денис В.П.</i> Аналіз стану виконання інноваційного проекту з поліпшення організаційно-технічного рівня виробництва.....	274
<i>Коломицева О.В.</i> Розвиток інфраструктури і вдосконалення механізму руху товару.....	277
<i>Таньков К.М.</i> Концептуальні підходи до формування логістично-інтегрованих виробничих систем підприємства.....	281
<i>Ричка М.А.</i> Вдосконалення організації виробництва підприємств міського електротранспорту України.....	286
<i>Колодич О.В.</i> Оцінка економічного потенціалу соціального комплексу міста.....	291
<i>Назаренко С.А.</i> Напрямки покращення стану та ефективного використання оборотних активів підприємств.....	300
<i>Григор О.О., Григор М.К.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку інтеграційних процесів до Європейського Союзу.....	304

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка О.М., Коробов М.Я. Фінансова діяльність підприємства. – К.: Либідь, 1998. – 312 с.
2. Бланк Й.А. Управление активами. – К.: Ника-центр, 2000. – 720 с.
3. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 800 с.
4. Ковалев А.А. Анализ финансового состояния предприятия. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 240 с.
5. Левчук К.И. Эффективность краткосрочных кредитных вложений. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 111 с.
6. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.

УДК 339.924

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Григор О.О., к. держ. упр.,
Григор М.К.

Черкаський державний технологічний університет

В статье рассмотрены этапы интеграции экономики Украины в Европейский Союз. Рассмотрены положительные и отрицательные последствия данных процессов.

The stages of integration of economy of Ukraine to European Union are considered in the article. The positive and negative consequences of the given processes are pointed out.

Жодна з країн світу не може претендувати на всебічний і сталий розвиток, якщо вона не бере участі у світогосподарських відносинах. При цьому відбувається посилення зв'язків і взаємодія між країнами. Розвивається вищий рівень у міжнародних економічних відносинах, коли господарські відносини двох або кількох країн здійснюються з узгодженою міждержавною торгівельно-економічною політикою. Сьогодні країни світу приділяють значну увагу економічним інтеграційним процесам.

Термін „економічна інтеграція” з'явився вперше в 30-ті роки ХХ століття у наукових працях німецьких і шведських економістів.

Сучасні міжнародні економічні процеси характеризуються динамізмом, нерівномірністю розвитку, розвитком регіональних міжнародних економічних угруповань та розвитком дезінтеграційних елементів в даних процесах [1].

Ніхто не заперечує тези, що Україна повинна отримати статус рівноправного члена світової спільноти. Для цього вона мусить зробити ряд кроків, зокрема знайти своє місце в інтеграційних процесах.

Коли йде мова про інтеграційні процеси, то їх потрібно розглядати на таких рівнях:

- на рівні Президента, Уряду (тут все гаразд: обрано одновекторну інтеграцію до Європейського Союзу);
- на рівні політичних сил (тут складніша ситуація: існують різні політичні думки щодо інтеграційних процесів);

– на рівні окремо взятого громадянина (також спостерігається неоднозначне ставлення до даних процесів: за даними квітневого опитування на питання, який напрям зовнішньої політики має бути пріоритетним для України, перевагу відносинам України з ЄС віддали 39,6 %, з Росією – 35 %, з США – 2,5 % [2]. Але існує проблема, яка суттєво впливає на об'єктивність оцінки цього моменту: більшість громадян мало поінформовані про інтеграційні процеси, недостатньо знають як про переваги, так і про негативні наслідки від інтеграції і, як правило, багато з них не задумуються щодо даного питання);

– на рівні бізнесу (суб'єкти господарювання досить чітко відчують економічний ефект від об'єднання ринкового простору, тому бізнес завжди виступає за будь-які інтеграційні процеси, тим паче за інтеграційні процеси до Європейського Союзу).

На сьогодні у зовнішньоекономічній діяльності України спостерігається позитивна тенденція: досить динамічно розвивається торгівля України з Європейським Союзом. Для порівняння наведемо статистичні дані. Отже, на ЄС припадає 35 % зовнішньоторговельного обороту України, в той час як на Російську Федерацію – 26 %, причому у випадку Росії це, в першу чергу, сировина і енергоносії, у випадку ЄС – високі технології, необхідні для обладнання промисловості України [2].

Спостерігається значний демонстраційний ефект від європейських інтеграційних процесів: вступ країн Центральної та Східної Європи до ЄС супроводжується прискореним економічним зростанням. В 2004 р. зростання ВВП в 10 країнах – нових членах ЄС – відбулося на 3,7%. Світовий банк прогнозує в 2005 р. збільшення ВВП ще на 4,5% і це вдвічі вище, ніж в „старому” ЄС. За оцінками Єврокомісії, розширення Європейського Союзу стимулювало надходження прямих іноземних інвестицій до цих країн, а доходи фермерів зросли майже на 50% [2].

При цьому Україні загрожує „ефект доміно”, якщо вона буде зволікати з інтеграційними процесами або буде проводити їх неналежним чином. Як правило, інтеграційні об’єднання застосовують протекціоністські заходи проти країн, які не входять в інтеграційне об’єднання, внаслідок чого скорочується їх зовнішня торгівля.

Але перед вступом в ЄС Україна повинна пройти ряд етапів, які є обов’язковою умовою:

- перший етап – вступ до Світової організації торгівлі;
- другий етап – вступ до НАТО.

Щодо вступу до Світової організації торгівлі, то потрібно врахувати такий аспект: СОТ об’єднує 148 країн, на які припадає понад 95% світової торгівлі, майже 85% світового валового національного продукту та понад 85% населення світу. З економічної точки зору Україна не повинна залишатися поза межами даного ринкового простору [3].

Україна, до речі, зробила значні кроки до вступу в СОТ. Вона має статус спостерігача в даній організації і проводить переговори щодо набуття членства.

Багато умов до вступу вже виконано, але більшість ще потрібно виконати. Зокрема, Кабінет Міністрів України 26 квітня 2005 р. ухвалив 21 законопроект, необхідний для вступу України до Світової організації торгівлі. „Ми сьогодні із 24 законопроектів пропустили через Уряд 21”, – сказала прем’єр. „Сьогодні Уряд по питанню вступу до СОТ зробив більше, ніж було зроблено за 14 років незалежності”, – додала Ю. Тимошенко. Вона зазначила, що в усіх законопроектах Уряд спробував максимально врахувати інтереси національного виробника, зокрема, це стосується підприємств аграрного комплексу. Так, за словами прем’єра, законопроектами передбачається, що більшість вимог СОТ щодо АПК остаточно вступлять в дію через 5-8 років. „Жодного питання національних інтересів не упущено і не знехтувано”, – наголосила Ю. Тимошенко.

Як будь-який процес, входження в СОТ має свої позитивні і негативні наслідки.

Розглянемо позитивні наслідки членства СОТ для України. Серед них:

- отримання полегшеного доступу до світових ринків товарів, послуг, технологій і капіталів (відповідно до норм і правил СОТ);
- зниження комерційних ризиків (за рахунок більш стабільного режиму торгівлі);
- поживлення виробництва в експортоорієнтованих галузях;
- прискорення структурних реформ і створення стимулів для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств (посилення конкуренції на внутрішньому ринку з приходом іноземних компаній);
- посилення стимулів для інновацій на вітчизняних підприємствах (внаслідок кращого захисту інтелектуальної власності);
- отримання механізму справедливого вирішення торгівельних суперечок.

І це, безумовно, ще не всі позитивні моменти, які отримає Україна внаслідок вступу до СОТ.

Але поряд з позитивними наслідками є і негативні. В основному вони стосуються товаровиробників. Розглянемо їх:

- неготовність вітчизняних виробників в окремих випадках до жорсткої конкуренції (національні виробники недостатньо готові до відкритої конкурентної боротьби. Існує велика проблема якості вітчизняної продукції. Першочергова задача для українських підприємств – це наближення до міжнародних та європейських стандартів якості);
- зменшення прямої підтримки з боку держави для окремих галузей (згідно з вимогами СОТ держава повинна обмежити підтримку галузей сільськогосподарського машинобудування, автомобілебудування, чорної металургії тощо);
- проблематична ситуація виникає в українському аграрному секторі (згідно з Угодою СОТ про сільське господарство держава повинна зменшити субсидування аграрного сектору; зростає конкуруючий імпорту; відбудеться зростання експорту сировини, яка споживається українським агропромисловим комплексом).

Щодо споживача, то він, безумовно, тільки виграє, тому що розшириться асортимент та якість товарів і послуг, які будуть пропонуватися на внутрішньому ринку. При цьому прогнозується зниження їхньої ціни, оскільки будуть скасовані торгові бар’єри щодо імпорту продукції. А вітчизняні підприємства будуть вимушені також зменшити ціни на

свою продукцію, внаслідок загострення конкурентної боротьби. Структура споживання також підлягатиме змінам. Споживачі збільшать споживання послуг, що наблизить їх до стандартів споживання розвинених країн. Оскільки підвищиться реальний заробіток громадян України, то це приведе до покращення соціально-економічного становища її населення.

Щодо другого етапу (вступ до НАТО), то він є неофіційно необхідною умовою вступу до Європейського Союзу. Вхідження до НАТО створить Україні вагомі передумови інтеграції в Європу, у західні політичні й економічні структури.

Україна для НАТО є геополітично важливою країною. Твердження про те, що наше приєднання до альянсу означає дії проти Росії, є абсолютно хибним. Навпаки, дії НАТО спрямовані не проти Росії, а в напрямку залучення країни до вирішення спільних проблем європейської безпеки. Питання побудови військової оборони проти Росії, військової конфронтації вже давно знято із завдань альянсу.

Перший мотив приєднання України до НАТО – це зміцнення власної безпеки. Ми не можемо економічно стабільно розвиватись, якщо не будемо відчувати себе в безпеці. Сьогодні НАТО – це союз демократичних країн. Тому намір України вступити до альянсу, перш за все, є проявом бажання стати демократичною державою.

Наша країна знаходиться на шляху виконання вимог вступу до НАТО. Процес є довготривалим. Насамперед, це виконання військових критеріїв. Але їх виконати значно простіше, ніж політичні. Необхідно почати демократичний діалог між різними політичними силами, продовжити комплексну реформу політичної системи, забезпечити верховенство права, довести до кінця започатковані економічні реформи. Саме ці критерії потребують значного часу і коштів щодо їх реалізації. За деякими оцінками для досягнення критеріїв членства НАТО Україні потрібно від 7 до 10 років [3].

Неоднозначне ставлення громадян до можливих напрямів розвитку зовнішньої політики держави. Так, за результатами соціологічного опитування, яке здійснювалося Київським міжнародним інститутом соціології та соціологічною службою Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова з 10 по 23 травня 2005 року, населення України ще не готове підтри-

мати рішення про вступ в альянс. Погоджуються зі вступом України до НАТО меншість (лише 22,1 %) опитаних, а проти виступає більше половини респондентів (55,7 %). Лише у Західному регіоні погоджується зі вступом до НАТО відносна більшість респондентів, у Центральному регіоні відносна більшість виступає проти, а в Південному і Східному регіонах – абсолютна більшість опитаних. Причин багато, але головна серед них – відсутність в населення об'єктивної та всебічної інформації про нинішнє НАТО (висвітлюються переважно протокольні події без глибокого аналізу позитивних аспектів співробітництва з НАТО, проте жваво коментуються результати опитувань у частині низького рівня підтримки вступу в альянс).

Із вступом України до Європейського Союзу згодні трохи більше половини (50,8 %) опитаних, не згодні – менше третини (29,8 %) респондентів. Точки зору на цю проблему кардинально відрізняються в різних регіонах. Якщо у Західному та Центральному регіонах підтримує ідею вступу до ЄС абсолютна більшість респондентів, у Південному регіоні – відносна більшість, то у Східному – половина опитаних виступають проти, а згодні з цим лише 30,3 % [3].

І все-таки Україна рухається в сторону європейських структур – із різною швидкістю і навіть із різними векторами. Хоча швидкість могла б бути більшою, особливо в демократизації внутрішньої політики, ринкових перетворень в економіці, у вирішенні соціальних питань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жук М.В. Комерційні відносини України: організація зовнішньої торгівлі: Підручник. – Чернівці: Рута, 2004. – 560 с.
2. Тези виступів на громадських слуханнях “Нова Україна в оновленій Європі”, м. Черкаси, 6 травня 2005 року. Режим доступу: <http://www.ieac.org.ua>
3. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України // Аналітичне дослідження. Режим доступу: <http://www.ieac.org.ua>
4. Ставлення громадян до можливих напрямів розвитку зовнішньої політики держави // Соціологічне опитування Київського міжнародного інституту соціології та соціологічної служби Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. Режим доступу: <http://www.uceps.org.ua>